

*Perustelu*

Työntekijöiden kuulemista on syytä käsitellä vain yhdessä kohdassa. Lisäksi olisi viitattava entistä selkeämmin yhteisön nykyiseen oikeudelliseen tilanteeseen.

*Äänestystulos*

Puolesta: 18, vastaan: 21, pidättyi äänestämästä: 2.

**Talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Ehdotus neuvoston suositus työturvallisuus- ja työterveyslainsäädännön soveltamisesta itsenäisiin ammatinharjoittajiin”**

(KOM(2002) 166 lopullinen – 2002/0079 CNS)

(2002/C 241/26)

Neuvosto päätti 28. toukokuuta 2002 Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 262 artiklan nojalla pyytää talous- ja sosiaalikomitean lausunnon edellä mainitusta ehdotuksesta.

Asian valmistelusta vastannut ”työllisyys, sosiaalasiat, kansalaisuus” -jaosto antoi lausuntonsa 20. kesäkuuta 2002. Esittelijä oli Christa Schweng.

Talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 17. ja 18. heinäkuuta 2002 pitämässään 392. täysistunnossa (heinäkuun 18. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 77 ääntä puolesta ja 32 vastaan 15:n pidättyessä äänestämästä.

## 1. Johdanto

1.1. Jo työturvallisuutta, työhygieniää ja työterveyttä koskevassa yhteisön ohjelmassa (1996–2000) todetaan, että on tutkittava tarvetta tehdä ehdotus neuvoston suositukseksi, joka koskee vapaiden ammatinharjoittajien työturvallisuutta ja työterveyttä. Komissio esitti vuonna 1996 työturvallisuuden, työhygienian ja työterveyshuollon neuvoa-antavalle komitealle ensimmäisen suositusluonnoksen, jotta neuvoa-antava komitea antaisi siitä lausunnon. Neuvoa-antava komitea on antanut aiheesta kaksi lausuntoa. Ensimmäisessä, vuonna 1997 antamassaan lausunnossa se kehotti Euroopan komissiota laatimaan kertomuksen itsenäisten ammatinharjoittajien työturvallisuuden ja -terveyden järjestämisestä jäsenvaltioissa, jotta mahdolliset toimintalinjat voitaisiin tunnistaa selkeästi.

1.2. Kun Bilbaon virasto oli laatinut kertomuksen Euroopan komission toimeksiannosta, neuvoa-antava komitea antoi vuonna 1999 toisen lausunnon, jossa käsiteltiin komission luonnoksen sisältöä. Neuvoa-antava komitea ehdotti, että yksittäisiä määräyksiä muotoiltaisiin entistä selkeämmin ja että ne erotettaisiin toisistaan selvästi. Komissio on pitkälti noudattanut neuvoa-antavan komitean suosituksia.

1.3. Yhteisön tason työmarkkinaosapuolia on kuultu mahdollisen yhteisöaloitteen muodon ja sisällön suhteen osana sosiaalista vuoropuhelua.

## 2. Suosituksen sisältö

2.1. Komission ehdottaman suosituksen mukaan jäsenvaltioiden tulisi tunnustaa, että itsenäisten ammatinharjoittajien oikeudet ja velvollisuudet työturvallisuuden ja -terveyden suhteen ovat samat kuin palkattujen työntekijöiden. Itsenäiset ammatinharjoittajat tulisi erityisesti sisällyttää työterveyttä ja -turvallisuutta koskevien säännösten soveltamisalaan, ja kyseiset säännökset tulisi tarvittaessa mukauttaa itsenäisten ammatinharjoittajien erityistilanteeseen.

2.2. Itsenäisten ammatinharjoittajien tulisi saada tiettyjen palvelujen ja elinten kautta tarvittavat tiedot ja neuvot terveyteen ja turvallisuuteen kohdistuvien työperäisten riskien ehkäisemisestä. Itsenäisille ammatinharjoittajille tulisi myös tarjota työterveyttä ja -turvallisuutta koskevaa koulutusta ilman, että siitä aiheutuu huomattavia taloudellisia rasitteita.

2.3. Jäsenvaltioiden tulisi varmistaa, että itsenäisten ammatinharjoittajien terveydentilaa seurataan työperäisten riskien edellyttämällä tavalla. Säädöksiä laadittaessa tulisi ottaa huomioon muiden jäsenvaltioiden kokemukset. Jäsenvaltioiden tulisi myös huolehtia asianmukaisen valvonnan ja seurannan avulla siitä, että säännöksiä noudatetaan. Niiden tulisi lisäksi ilmoittaa komissiolle neljän vuoden kuluttua tässä käsiteltävän suosituksen antamisesta toimenpiteet, joilla ne ovat panneet suosituksen täytäntöön.

### 3. Yleistä

3.1. Toistaiseksi vain kahdessa jäsenvaltiossa, Portugalissa ja Irlannissa, itsenäiset ammatinharjoittajat kuuluvat työterveyttä ja -turvallisuutta koskevien säännösten soveltamisalaan. Itsenäisiä ammatinharjoittajia kohdellaan kyseisissä maissa kuten palkattuja työntekijöitä. Näin on osittain myös Tanskassa, Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja Ruotsissa.

3.2. Muiden jäsenvaltioiden työterveyttä ja -turvallisuutta käsitteleviä säännöksiä ei sovelleta itsenäisiin ammatinharjoittajiin lukuun ottamatta aloja, joilla koordinointi palkattujen työntekijöiden kanssa on välttämätöntä (esim. rakennustyömaat, joista on annettu erityinen EU-direktiivi) <sup>(1)</sup>.

3.3. Komissio on valinnut ehdottamansa suosituksen oikeusperustaksi perustamissopimuksen 308 artiklan. Komissio perustelee valintaansa sillä, että perustamissopimuksen 137 artiklassa mainitaan ainoastaan direktiivit artiklassa käsiteltävän alan lainsäädäntövälineinä. Komitea huomauttaa lisäksi, että 137 artiklassa mainitaan vain "erityisesti työympäristön parantaminen työntekijöiden terveyden ja turvallisuuden suojelemiseksi", joten itsenäiset ammatinharjoittajat eivät kuulu artiklassa tarkoitettujen toimien piiriin.

3.4. Komission lähtökohtana on, että itsenäisillä ammatinharjoittajilla ja palkatuilla työntekijöillä on yhtäläinen oikeus suojella terveyttään. Komitea on tyytyväinen tähän lähtökohtaan, mutta muistuttaa kuitenkin itsenäisten ammatinharjoittajien ja työntekijöiden perusuonteisesta erosta: työntekijä on nivottu yrityksen toimintaan, eikä hän voi itsenäisesti luoda työympäristöään.

3.5. Komission ehdottaman suosituksen piiriin eivät kuulu ns. näennäisesti itsenäiset ammatinharjoittajat eli henkilöt, joilla on itsenäisen ammatinharjoittajan asema mutta joiden suhdetta kolmanteen osapuoleen voitaisiin usein kuvata työn-

antajan ja palkallisen työntekijän väliseksi työsuhteeksi. Neuvoo-antava komitea kehotti vuonna 1999 antamassaan lausunnossa komissiota antamaan ilmoituksen, jossa todetaan, että ns. näennäisesti itsenäiset ammatinharjoittajat kuuluvat jo puitedirektiivin piiriin. Komissio on selventänyt asiaa, vaikkakin vain suullisesti. ETSK suosittelee, että komissio antaa ko. ilmoituksen kirjallisena mahdollisimman pikaisesti. Komission tulisi myös parantaa nk. näennäisesti itsenäisten ammatinharjoittajien määritelmää, jotta väärinkäytöksiä vastaan voidaan taistella tehokkaammin.

3.6. Itsenäinen ammatinharjoittaja on ehdotetun suosituksen johdanto-osan neljännen kappaleen mukaan työntekijä, joka harjoittaa ammatillista toimintaansa muuten kuin työsuhteessa työnantajaan tai yleisesti ottaen olematta muiden henkilöiden alaisuudessa (esim. vapaan ammatin harjoittajat, yksityisyritykset ja maanviljelijät). Itsenäinen ammatinharjoittaja voi itsenäisesti päättää, mitä toimeksiantoja ja töitä hän ottaa vastaan, miten hän ne suorittaa ja mitä varotoimia hän toteuttaa tai minkälaisen riskin hän on valmis ottamaan. Hänen päätösvaltaansa on siis huomattavasti palkatun työntekijän päätösvaltaa suurempi.

3.7. Jotta itsenäinen ammatinharjoittaja voisi omalta osaltaan arvioida, liittyykö tiettyyn toimintaan riskiä, hänellä on oltava käytössään asianmukaista tietoa. Itsenäisiä ammatinharjoittajia pitäisi kannustaa arvioimaan omia riskejään.

### 4. Erityistä

4.1. Komitea katsoo voivansa kannattaa komission ehdotusta, jossa esitetään muunlaista kuin sitovaa välinettä. Se kannattaa myös komission lähestymistapaa, jonka mukaan ei vain myönnetä itsenäisille ammatinharjoittajille oikeuksia, vaan asetetaan heille myös tiettyjä, heidän omaa terveyttään ja turvallisuuttaan koskevia velvollisuuksia. Ensinnäkin itsenäisten ammatinharjoittajien tulisi tilanteen mukaan huolehtia omasta turvallisuudestaan, ja toiseksi tulee estää heitä yrittämästä hankkia kilpailuetua niihin nähden, jotka noudattavat olemassa olevia työsuojelumääräyksiä. Komitea panee merkille, että tällä hetkellä itsenäiset ammatinharjoittajat kuuluvat työsuojelulainsäädännön piiriin vain silloin, kun he voivat toiminnallaan saattaa palkattuja työntekijöitä vaaraan. Tätä periaatetta on jo noudatettu rakennustyömaita koskevassa direktiivissä ja rakennustelineitä koskevassa direktiivissä.

4.2. Lisäksi komitea muistuttaa, että jäsenvaltioiden voimaan saattamassa puitedirektiivissä 89/391 säädetään työnantajien ja työntekijöiden oikeuksista ja velvollisuuksista. Kenen tulisi siis arvioida itsenäisen ammatinharjoittajan työpaikan riskit? Kuka on vastuussa tiedotuksesta ja neuvonnasta? Puitedirektiivissä ei voitaisi jaotella selkeästi oikeuksia ja velvollisuuksia, jos itsenäiset ammatinharjoittajat kuuluisivat sen soveltamisalaan.

<sup>(1)</sup> Neuvoston direktiivi 92/57/ETY, annettu 24. kesäkuuta 1992, turvallisuutta ja terveyttä koskevien vähimmäisvaatimusten täytäntöönpanosta tilapäisillä tai liikkuvilla rakennustyömailla.

4.3. Olisi toivottavaa, että neuvoston suosituksessa esitettäisiin lainsäädäntätoimien ohella myös toimenpiteitä, joiden avulla parannettaisiin itsenäisten ammatinharjoittajien tietoisuutta omasta turvallisuudestaan ja terveydestään. Esimerkkinä tällaisista toimista voisivat olla jäsenvaltioiden alakohtaiset tiedotuskampanjat itsenäisten ammatinharjoittajien turvallisuudesta ja terveydestä. Voitaisiin myös harkita itsenäisten ammatinharjoittajien työturvallisuuden ja -terveyden suojelun sisällyttämistä työllisyyspoliittisiin suuntaviivoihin ja asianmukaisten indikaattorien kehittämistä (itsenäisille ammatinharjoittajille sattuneiden onnettomuuksien määrä jne.).

4.4. Komitea kannattaa suosituksia, jotka koskevat itsenäisten ammatinharjoittajien mahdollisuutta saada tarvittavat tiedot tiettyjen palvelujen ja elimien kautta. Komitea on tyytyväinen myös suosituksiin, jotka koskevat täydennyskoulutukseen osallistumista sekä sitä, että tietojen saanti ja täydennyskoulutus eivät saa olla niin kalliita, että itsenäinen ammatinharjoittaja ei voi hyödyntää niitä. Komitea menee tätäkin pidemmälle: tietojen saannista ja täydennyskoulutuksesta saisi koitua itsenäiselle ammatinharjoittajalle mahdollisimman vähän kuluja.

4.5. Itsenäisen ammatinharjoittajan terveydentilan seurantaa koskevan suosituksen suhteen komitea pitää tärkeänä, että

itsenäiselle ammatinharjoittajalle ei aiheudu siitä minkäänlaisia hallinnollisia lisärasituksia. Heitä tulisi kannustaa tehokkaasti hoitamaan terveydentilansa seuranta.

4.6. Itsenäisiä ammatinharjoittajia koskevien säännösten noudattamisen asianmukaista valvontaa ja seurantaa koskevan suosituksen osalta komitea muistuttaa, ettei suosituksessa tulisi pitää säädöksiä ainoana välineenä itsenäisten ammatinharjoittajien työolojen sääntelemiseksi. Lisäämällä sana "mahdollisia" ilmaisun "asiaa koskevia säädöksiä" eteen voitaisiin tämä seikka ottaa huomioon.

4.7. Komitean pitää tervetulleena komission 10:ttä suositusta, jonka mukaan jäsenvaltioiden on raportoitava niiden toimien tehokkuudesta, joihin ne ovat ryhtyneet suosituksen perusteella. Komitean mielestä on asianmukaista, että jäsenvaltiot käsittelevät seurantakertomuksissaan myös sellaisia työntekijöiden suojelua koskevien kansallisten lakien säännöksiä, joiden yhteydessä itsenäisten ammatinharjoittajien sisällyttäminen säännösten soveltamisalaan aiheuttaa erityisongelmia. Kertomuksissa tulisi myös puuttua mahdollisiin kilpailun vääristymiin. Komission tulisi laatia tiivistelmä kyseisistä jäsenvaltioiden seurantakertomuksista, ja siitä tulisi keskustella työturvallisuuden, työhygienian ja työterveyshuollon neuvokantavassa komiteassa.

Bryssel, 18. heinäkuuta 2002.

*Talous- ja sosiaalikomitean*

*puheenjohtaja*

Göke FRERICHS

## LIITE

**talous- ja sosiaalikomitean lausuntoon**

1. Seuraava jaoston lausunnon tekstikohta, jonka säilyttäminen sai äänestyksessä tuekseen vähintään neljänneksen annetuista äänistä, poistettiin täysistunnossa hyväksytyn muutosehdotuksen vuoksi:

**Kohta 4.1**

"Komitea on tyytyväinen siihen, ettei komissio ole esittänyt sitovaa välinettä. Se pahoittelee kuitenkin sitä, ettei komissio ole ottanut riittävästi huomioon itsenäisen ammatinharjoittajan ja palkatun työntekijän eroa, sillä se suosittaa, että jäsenvaltiot säätäisivät sekä itsenäisten ammatinharjoittajien oikeuksista että heidän velvollisuuksistaan suojella terveyttään ja turvallisuuttaan. Komitea on sitä mieltä, että itsenäiset ammatinharjoittajat tulisi sisällyttää työturvallisuus- ja työterveyslainsäädännön soveltamisalaan vain silloin, kun he voivat toiminnallaan saattaa palkattuja työntekijöitä vaaraan <sup>(1)</sup>. Tätä periaatetta on jo noudatettu rakennustyömailta koskevassa direktiivissä <sup>(2)</sup> ja työvälineitä koskevassa direktiivissä <sup>(3)</sup>."

*Tekstin poistamista koskeva äänestystulos*

Puolesta: 62, vastaan: 47, pidättyi äänestämästä: 9.

**2. Hylätty muutosehdotus**

Seuraava muutosehdotus, joka sai vähintään neljänneksen annetuista äänistä, hylättiin:

**Kohta 4.5**

Lisätään kohtaan seuraavaa:

"Komitea kehottaakin komissiota tutkimaan, mitä tulokselliseen seurantaan soveltuvia mahdollisuuksia voidaan kehittää ottaen huomioon edellä kohdassa 4.1 esitetty."

*Perustelu*

Ks. kohtaan 4.1 tehtyä muutosehdotusta 1.

*Äänestystulos*

Puolesta: 55, vastaan: 56, pidättyi äänestämästä: 7.

---

<sup>(1)</sup> Puitedirektiivin 89/391 mukaan työnantajan on arvioitava, aiheutuuko työstä vaaraa työntekijälle.

<sup>(2)</sup> Neuvoston direktiivi 92/57/ETY, annettu 24. kesäkuuta 1992, turvallisuutta ja terveyttä koskevien vähimmäisvaatimusten täytäntöönpanosta tilapäisillä tai liikkuvilla rakennustyömailta.

<sup>(3)</sup> Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2001/45/EY, annettu 27. kesäkuuta 2001, työntekijöiden työssään käyttämille työvälineille asetettavista turvallisuutta ja terveyttä koskevista vähimmäisvaatimuksista annetun neuvoston direktiivin 89/655/ETY muuttamisesta.